

SOLBRIDGE
INTERNATIONAL SCHOOL OF BUSINESS

РАҚАМЛИ ИҚТИСОДИЁТ:

ЎЗБЕКИСТОНДА РИВОЖЛАНТИРИШ
ИСТИҚБОЛЛАРИ ВА ЖАҲОН АМАЛИЁТИ

Халқаро илмий-амалий онлайн конференция

ТОШКЕНТ, 2020

**ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ИҚТИСОДИЙ ТАРАҚҚИЁТ
ВА КАМБАҒАЛЛИКНИ ҚИСҚАРТИРИШ ВАЗИРЛИГИ**

БИЗНЕС ВА ТАДБИРКОРЛИК ОЛИЙ МАКТАБИ

**РАҚАМЛИ ИҚТИСОДИЁТ: ЎЗБЕКИСТОНДА
РИВОЖЛАНТИРИШ ИСТИҚБОЛЛАРИ ВА
ЖАҲОН АМАЛИЁТИ**

**ХАЛҚАРО ИЛМИЙ-АМАЛИЙ ОНЛАЙН КОНФЕРЕНЦИЯ
2020 йил 24 декабрь**

ТОШКЕНТ- 2020

Рақамли иқтисодиёт: Ўзбекистонда ривожлантириш истиқболлари ва жаҳон амалиёти. Халқаро илмий-амалий онлайн конференция материаллари – Тошкент: Бизнес ва тадбиркорлик олий мактаби 2020. – 941 б.

“Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2020 йил 2 мартдаги ПФ-5953-сонли Фармони билан тасдиқланган 2017-2021 йилларда Ўзбекистон Республикасини ривожлантиришнинг бешта устувор йўналиши бўйича Ҳаракатлар стратегиясини “Илм, маърифат ва рақамли иқтисодиётни ривожлантириш йили”да амалга оширишга оид давлат дастурида белгиланган устувор вазифалардан келиб чиқиб, рақамли иқтисодиёт, рақамли трансформациялашув шароитида корпоратив ва лойиҳавий бошқарув, бизнес стратегиялари ва моделлари, тадбиркорлик кўникмалари, камбағалликни қисқартириш, электрон тижорат ва маркетинг масалалари бўйича янги фикр ва тажриба алмашиш ҳамда ёшларнинг илм-фанга бўлган интилишлари ва ғояларини қўллаб-қувватлаш мақсадида Ўзбекистон Республикаси Иқтисодий тараққиёт ва камбағалликни қисқартириш вазирлиги ҳузуридаги Бизнес ва тадбиркорлик олий мактабида 2020 йил 24 декабр куни “Рақамли иқтисодиёт: Ўзбекистонда ривожлантириш истиқболлари ва жаҳон амалиёти” халқаро илмий-амалий онлайн конференцияга келиб тушган маъруза тезислари жамланган.

Материалларда келтирилган маълумотларга муаллифларнинг ўзлари масъулдирлар.

Масъул муҳаррир:	Умрзақов И.Ў.	– Бизнес ва тадбиркорлик олий мактаби директори
Таҳрир ҳайъати:	Суёнов Д.Х.	– иқтисодиёт фанлари доктори, доцент
	Кенжабаев О.Т.	– иқтисодиёт фанлари доктори, профессор
	Расулова Д.В.	– иқтисодиёт фанлари доктори, доцент
	Холбаев Б.А.	– иқтисодиёт фанлари бўйича PhD
	Хошимов Э.А.	– иқтисодиёт фанлари номзоди, доцент
	Алиқориев О.Ф.	– иқтисодиёт фанлари номзоди, доцент
Техник ходим:	Шодмонов А.Х.	– Бизнес ва тадбиркорлик олий мактаби бош мутахассиси

иқтисодий имкониятларидан фойдаланиш даражасининг ортишига замин яратади.

ТА'LIMDA RAQAMLI IQTISODIYOT VA KORPORATIV BOSHQARUV

*Alimova Q.O. – Jizzax davlat pedagogika instituti
Maktab menejmenti kafedrasi o'qituvchisi*
*Ablyakimova R.I. – Jizzax davlat pedagogika instituti
Maktab menejmenti kafedrasi o'qituvchisi*

O'zbekiston Respublikasi Prezident Shavkat Mirziyoyevning Oliy Majlis Senati va Qonunchilik palatasiga qilgan Murojaatnomasida “2020 yil – Ilm-ma'rifat va raqamli iqtisodiyot yili” deb e'lon qilindi. Shundan keyin fuqarolarda “raqamli iqtisodiyot” atamasi haqida ko'plab savollar tug'ila boshladi. Ushbu tushuncha nima ekaniga bosh qotirishdi.

Raqamli iqtisodiyot – bu iqtisodiy, ijtimoiy va madaniy aloqalarni raqamli texnologiyalarni qo'llash asosida amalga oshirish tizimidir. 1995 yilda amerikalik dasturchi Nikolas Negroponte “raqamli iqtisodiyot” terminini amaliyotga kiritdi. Hozirda bu istilohni butun dunyodagi siyosatchilar, iqtisodchilar, jurnalistlar, tadbirkorlar – deyarli barcha qo'llamoqda. Raqamli iqtisodiyot nafaqat insonning kundalik hayotida, balki ishlab chiqarish va xizmat ko'rsatishning barcha sohalarida ham mavjud.

Endi bizda bozor iqtisodiyoti mavjud, shuning uchun ta'lim tizimida mamlakatdagi iqtisodiy vaziyat va ta'lim sifati o'rtasidagi ziddiyatni oldini olish uchun boshqaruv faoliyatida o'zgarishlar bo'lishi kerak, chunki bozor munosabatlari o'z talablarini belgilab beradi. Ta'lim muhitida yuzaga keladigan yangi ijtimoiy-iqtisodiy munosabatlar korporativ boshqaruvdan foydalanishni nazarda tutadi. O'qituvchilar va ta'lim muassasasi ma'muriyatining korporativ boshqaruvni amalga oshirishga tayyorligi ta'lim tizimini muvaffaqiyatli rivojlantirish sharti bo'lib qoladi.

«Ta'lim tizimidagi korporativ boshqaruv» tushunchasini to'liqroq o'rganish uchun «korporatsiya» va «korporativ boshqaruv» tushunchalarini tahlil qilish kerak. Adabiyotlarni tahlil qilish shuni ko'rsatadiki, ushbu tushunchalarni ta'riflashda yagona yondashuv mavjud emas, chunki turli xil, ba'zan qarama-qarshi fikrlar mavjud. G.M. Kodjaspirova, A. Yu. Kojaspirov pedagogik lug'atda quyidagi ta'rifni beradi: *korporatsiya (lotincha corporatio - uyushma, hamjamiyat) - izolyatsiya, maksimal markazlashtirish va avtoritar etakchilik bilan ajralib turadigan, o'zining tor individualistik manfaatlarini asosida o'zini boshqa ijtimoiy jamoalarga qarshi qo'ygan uyushgan guruh. Ko'plab assotsial bolalar va yoshlar guruhlari yoki birlashmalari korporatsiya printsipli asosida ishlaydi, bu ularga ijtimoiy ta'sir ko'rsatishni qiyinlashtiradi Binobarin, ushbu ta'rifda korporatsiya o'z manfaatlariga ega bo'lgan yopiq tashkilot sifatida qaraladi, aksariyat hollarda ijtimoiy ahamiyatga ega bo'lgan tushuncha hisoblanadi.*

Shunga qaramay, yuqorida aytib o'tilganlardan ko'rinib turibdiki, korporatsiya umumiy maqsadlarga erishish, birgalikdagi faoliyatni amalga oshirish uchun birlashtirilgan shaxslar to'plami sifatida qaraladi.

B.S. Karimova, E.K. Qosimbekov va boshqalar, korporativ boshqaruvni hisobga olgan holda, uni aksiyadorlar va kompaniya (aktsiyadorlik jamiyati, korporatsiya) rahbariyati, shu jumladan uning direktorlar kengashi, shuningdek ular orqali aksiyadorlarning huquqlari amalga oshiriladigan boshqa manfaatdor tomonlar bilan o'zaro munosabatlar tizimi sifatida ochib berishadi; aksiyadorlarga (investorlarga) kompaniya menejrlari faoliyatini nazorat qilish va boshqa ta'sir guruhlari bilan yuzaga keladigan muammolarni hal qilish imkonini beradigan mexanizmlar to'plami.

1999 yil aprel oyida Iqtisodiy hamkorlik va taraqqiyot tashkiloti (bozor iqtisodiyoti rivojlangan 29 mamlakatni birlashtirgan) quyidagi ta'rifni shakllantirdi: *“Korporativ boshqaruv korporatsiyalar faoliyatini ta'minlash va ular ustidan nazoratni ta'minlashning ichki vositalariga ishora qiladi ... Iqtisodiy samaradorlikni oshirishning asosiy elementlaridan biri bu korporativ boshqaruvdir”*. Jumladan, kompaniya boshqaruv (boshqaruv, ma'muriyat), uning direktorlar kengashi (kuzatuv kengashi), aksiyadorlar va boshqa manfaatdor tomonlar (manfaatdor tomonlar) o'rtasidagi munosabatlar majmuini o'z ichiga oladi.

Shunday qilib, hozirgi vaqtda ushbu tushunchalarning yagona ta'rifi mavjud emas. Nazariy nuqtai nazardan korporativ boshqaruv turli jihatlarida muhokama qilinishi mumkin, shuning uchun ushbu tushunchalarning ko'plab ta'riflari mavjud.

Korporativ boshqaruv muammosiga bag'ishlangan ilmiy adabiyotlarni tahlil qilib, shuni ta'kidlash mumkinki, ta'lim tizimida korporativ boshqaruvni nazariy va amaliy o'rganish etarli emas, chunki korporativ boshqaruv kontseptsiyasi asosan iqtisodiy nuqtai nazardan ochib berilgan va boshqaruv kompaniyalari va ularning egalari, aktsiyadorlari va boshqa shaxslar o'rtasida rivojlanib boradigan munosabatlar tizimini nazarda tutadi

Shu sababli, korporativ boshqaruv ikki tarkibiy qismdan iborat. Ular shartli ravishda tashqi va ichki qism sifatida belgilanishi mumkin, bu erda tashqi qism ta'lim tashkiloti va ijtimoiy-iqtisodiy muhit o'rtasidagi munosabatlarga qaratilgan, ya'ni davlat, boshqa manfaatdor tomonlarning boshqaruv organlari va ichki qismi ta'lim tashkilotidagi munosabatlarga qaratilgan. Ta'lim muassasasi ham davlat tashkiloti, ham ijtimoiy muassasa bo'lib, uning mohiyati shaxsning, davlatning va umuman jamiyatning ta'lim ehtiyojlarini qondirishdan iborat, shuning uchun davlat va ijtimoiy tamoyillarni birlashtirish printsiplari korporativ boshqaruvning muhim printsiplidir. Binobarin ta'lim muassasasi korporativ boshqaruvning murakkab ob'ekti hisoblanadi.

Ta'lim tizimidagi korporativ boshqaruvning ma'nosini ta'limni rivojlantirishning strategik maqsadini amalga oshirish uchun ta'lim makonining barcha sub'ektlarining o'zaro ta'sirining yagona asosini shakllantirishda ko'ramiz. Bu korporativ boshqaruvni menejment faoliyatining muhim elementi sifatida ko'rib chiqish zarurligini anglatadi, uning tarkibiga ta'lim tashkilotining strategiyalari, korporativ boshqaruv uslubi, korporativ madaniyat, korporativ boshqaruv kodeksi va boshqa tarkibiy qismlar kiradi.

Xulosa qilib aytganda, ta'lim va iqtisodiyot sohalarida korporativ boshqaruvning asosiy tushunchalari va ta'riflarini barcha sohalarida ko'rishimiz mumkin. Insoniyat rivojlanishi davomida mavjud muammolarga yechim topish uchun raqamli iqtisodiyot va korporativ boshqaruv tushunchalari nima ekanini anglab olishi muhim ahamiyatga ega. Korporativ boshqaruvning asosiy tushunchalarini quyidagicha shakllantirish mumkin: adolat (1 va 2 tamoyillar), javobgarlik (3 tamoyil), shaffoflik (4 tamoyil) va

hisobdorlik (5 tamoyil).Rivojlangan mamlakatlar korporativ boshqaruvning ikkita asosiy modelidan foydalanganlar. Angliya-Amerika, Buyuk Britaniya va AQShdan tashqari, Avstraliya, Hindiston, Irlandiya, Yangi Zelandiya, Kanada, Janubiy Afrikada ham faoliyat yuritishgan.

PROSPECTS FOR THE DEVELOPMENT OF CORPORATE GOVERNANCE.

Khaydarova E.Sh – Senior lecturer of “Management” faculty of the Tashkent institute of Architecture and Civil engineering

Avganova O. O – Student of “Management” faculty of the Tashkent institute of Architecture and Civil engineering

Gradually since the early years of independence institutional reforms and large state - owned enterprises open type in sectors and industries of the economy as a result of corporatization joint stock companies were formed. This recognized world-class corporate governance is an effective form Today, it is one of the most developed and leading economies in the world. The experience of corporate governance of countries proves that to compete and enter world markets, first and foremost, gradual economic reform, restructuring and diversification deepening, new enterprise based on high technology and ensuring the rapid development of improving the principles of international business in our country, the process of denationalization and privatization of enterprises, the widespread introduction of corporate governance principles in the activities of joint stock companies are strengthening the potential of our national economy. The potential of our national economy is being strengthened by the improvement of the principles of international business in our country, the process of denationalization and privatization of enterprises, the widespread introduction of corporate governance principles in the activities of joint stock companies. Today, almost all large enterprises in the country have been transformed into joint stock companies. The number of companies that have adopted corporate governance methods is growing. Enterprises based on foreign capital and foreign methods of corporate governance are developing in all directions. They play an important role in determining the prospects of our national economy and play an important socio-economic role in expanding production and creating new jobs production sectors, the process of modernization and technical renewal of existing facilities can be done at the expense of acceleration. Taking into account the requirements of the modern corporate governance system, a new classifier of positions and professions has been developed, which includes 566 new categories that meet the requirements of a market economy. Based on this classification, the management team was certified. The vacancies are filled by qualified young professionals with a thorough knowledge of modern management and marketing techniques.

Scientific and educational center of economic management, corporate governance, joint stock companies and business entities for the management of training, retraining and training, as well as the establishment of an effective system of

МУНДАРИЖА

ИЛМИЙ-АМАЛИЙ КОНФЕРЕНЦИЯ ЯЛПИ МАЖЛИСИ	
<i>Umrzakov I.U.</i> Opening speech for the international conference on “Digital economy: development prospects and world practice”	4
<i>Dr. Franziska Frank</i> Sharing the German experience of digitalization	5
<i>Dr. Ahmed Mohamed Aziz</i> Digital economy and cyber security: applications and challenges	7
<i>Dmitry Marushka</i> Entrepreneurship education in the digital age: experience of the faculty of digital economy of Belarus state economic university	9
<i>Andrew Cockburn</i> Global innovation from the UK – a view of the global smart cities market from the uk’s centre excellence for smart cities	12
<i>Trevor Gibson</i> GrowIN 4.0 – an EU funded project focused on industry 4.0 in manufacturing SMEs.	15
<i>Суюнов Д.Х.</i> Акциядорлик жамиятлари фаолиятини назорат қилиш тизимини такомиллаштириш	17
<i>Хошимов Э.А.</i> Валюта соҳасида блокчейн технологияларидан фойдаланиш йўллари	20
І ШЎЪБА. РАҚАМЛИ ИҚТИСОДИЁТ ШАРОИТИДА КОРПОРАТИВ БОШҚАРУВ: ЖОРИЙ ҲОЛАТИ ВА РИВОЖЛАНИШ ИСТИҚБОЛЛАРИ	
<i>Хусаинов Ш.</i> Корпоратив бошқарувнинг самарали тизими амалий жиҳатлари	26
<i>Khoshimov E.A., Makhmudaliev F.F.</i> Transformation period	28
<i>Хошимов Э.А., Эхсонов Ж.Р.</i> Корпоратив форсайтни транспорт секторига татбиқ этиш йўллари	31
<i>Xusainov Sh.A., Berdimuratov N.J</i> Qishloq xo‘jaligida boshqaruvning iqtisodiy samaradorligini oshirishning asosiy omillari	34
<i>Mukhitdinova N.</i> Benefits of digital competencies of directors in corporate governance system (on the example of teaching business english)	36
<i>Рахмонов Л.Т.</i> Рақамли иқтисодиётни ривожлантиришнинг мамлакат иқтисодий ўсишига таъсири	39
<i>Ғуломова Н.Ф.</i> Махаллий давлат ҳокимияти органларининг ҳудудларда рақамли иқтисодиётни ривожлантиришдаги ўрни	46
<i>Alimova Q.O., Ablyakimova R.I.</i> Ta’limda raqamli iqtisodiyot va korporativ boshqaruv	49
<i>Khaydarova E.Sh., Avganova O.O.</i> Prospects for the development of corporate governance	51
<i>Турсунов Б.Р.</i> Акциядорлик жамиятида корпоратив бошқарув самарадорлигини ошириш йўллари	53
<i>Алиева Г.И., Закиров А.К.</i> Республикамизда корпоратив бошқарув тизимини шаклланишининг миллий жиҳатлари	55
<i>Аликариева А.Н.</i> Олий таълим бошқарувини такомиллаштиришнинг инновацион усуллари	58
<i>Аиууров З.А.</i> Перспективы трансформации системы корпоративного управления Узбекистана в модель «корпоративное управление 2.0»	61
<i>Аиууров З.А.</i> Корпоратив бошқарув самарадорлигини оширишда рақамли технологиялардан фойдаланиш имкониятлари	64
<i>Гулямов С.С., Охунов Д.М., Охунов М.Х.</i> Цифровизация процесса управления лояльностью покупателей	69